

Становище

по конкурса за доцент по професионалното направление 2.1. *Филология (Общо и балканско езикознание. Ареална лингвистика)*, обявен от СУ „Св. Климент Охридски” в Държавен вестник бр. 9/02.02.2016, с единствен кандидат

гл. ас. д-р Дарина Максимова Младенова-Михайлова, Катедра по общо, индоевропейско и балканско езикознание, ФСлФ

от проф. дфн. Петя Асенова

Приемам за оценка цялата продукция, представена подробно и добросъвестно в документацията по конкурса, тъй като според мен тя отговаря на темата на конкурса – *общо и балканско езикознание; ареална лингвистика.*

Основните общолингвистични интереси на Дарина Младенова са съсредоточени върху лексиката с оглед на нейната системна организация. Езиковият материалът, върху който работи, е извлечен предимно от българската диалектна лексика, често разположен върху широк славянски и/или балкански фон. Трудно е да се посочи нейно диалекто-лексикологично изследване, което да не е придружено с арелен или ареално-типологичен анализ.

Темите, на които са посветени по-обемните ѝ разработки (1.1., 1.3. и 3.1.) се отличават с неизтощимо вникване в детайлите и неугасващ с години творчески интерес. Десет години след защитата на дисертацията си тя публикува книга върху нея, всъщност напълно преработен труд, в който чрез ареалния метод в съчетание с изследователските средства на етнологията, фолклористиката и културната антропология, авторката проследява движението и пътищата на проникване от един език в друг на балканските народни астроними и до голяма степен решава въпроса за техния произход и хронология. Докато този труд е изграден върху езиков материал, извлечен от балкански и славянски езици, хабилитационният труд се основава главно на изчерпващото анализиране на названията за *домат* и *патладжан* в българските диалекти. По-малкият обхват има предимството да се проникне в дълбочина. Ако се съди по първото огласяване на темата на конференция в Банф (Канада) през 2008 г., където докладът ѝ направи впечатление, на

изработването на хабилитационния труд кандидатката също е посветила почти десетилетие. Обнародваните около 8-9 фрагмента от него (към които авторката прави добросъвестни препратки), в сравнение с електронната книга, показват задълбочаващо се проникване в проблематиката.

Най-високо според мен трябва да се оцени централната част на хабилитационни труд – IV-а глава, където атомарността на картите в традиционните лингвистични атласи наистина е преодоляна. На практика е осъществен принципът, заявен в началото на изследването, за подход от картата към анализа, а не обратно: картата е източник на информация, а не илюстрация на информацията. Авторката се придържа към диалектното макрочленение на българската езикова територи Север – Юг, което тя доказва не само с ареалната конфигурация на изследваните два зеленчука, а и в разработките, посветени на *звездите*, на *гръст*, на *обеци* и др., в които мотивира «българската» специфика на севера и славянската – на юга; прехода на севера към румънските и севернославянските диалекти, а на юга – към сръбските и хърватските.

Ареалното разпространение на названията за *домат* съответстват на трите исторически доказани пътя на проникване на реалитета. В балканистичен план приносно е очертаването на *зона на изравняване* на названията на двата зеленчука и на несвързаните помежду си *зони на разграничаване* на названията им. Успех за кандидатката за доцент е умелото използване на данните от преселническите говори за установяване на хронологията на проникването на термините в българската езикова територия.

Първите три глави на хабилитационния труд анализират проблеми, свързани с диалектното членение на българския език. Моите очаквания за тази всъщност уводна част бяха да се защити теоретично заглавието на работата *От лингвистична география към ареална лингвистика* и експлицитно да се посочи виждането на авторката за това заявено противопоставяне и преход от лингвистичната география към ареалната лингвистика. На различието между двете е посветена една част от книгата на Василка Радева *Ареална лингвистика* (награда за най-добър труд по езикознание за 2003 ?), която не е взета под внимание. Според мен ареалната лингвистика не се противопоставя на лингвистичната география, а ползва нейните методи. Ареалното разпространение на езиковите (и междуезиковите) явления е използвано в лингвистичната география още през 20-те и 30-те години на миналия век, напр. като доказателство за съвпадането на *ареала* на заместването

на инфинитива с границите на *ареала* с доминантна гръцка лексика в диалектите от Калабрия и Тера д'Отранто (Южна Италия) в изследванията на Г. Ролфс (напр. в *Griechen und Romanen in Unteritalien*. Genève 1924). Разбира се неговите карти са по-скромни в сравненише с постигнатото от Дарина Младенова, която направо е виртуозна в тази област. В балканското езикознание ареалният метод е успешно приложен и от Г. Цихун (*Типологические проблемы балканославянского языкового ареала*. Минск 1981).

В последната (пета) глава са приведени важни екстралингвистични доказателства за ареалната картина на изследваните термини: гурбетчийското и градинарството, противопоставянето на градската и селската култура, ролята на важните търговски пътища.

За да завърша краткия коментар върху хабилитационния труд, ще обърна внимание на един общолингвистичен термин – *семантично поле*. Възникнала в края на XIX в. (Л. Л. Покровски) и по-известна ни от работите на Йост Трир и В. Порциг (независимо от различията), теорията за семантичното поле има за цел да представи системността на лексиката. Д. Младенова го прилага, позовавайки се на Н.И. Толстой и Хр. Холиолчев, но «семантичното поле на домата», т.е. на синонимите (тук хетероними) на един термин, не влиза в системни отношение с други термини (поне да е с още един). Следвало е употребата му да бъде по-обстойно мотивирана.

Изразените несъгласия не накърняват убеждението ми, че кандидатката в конкурса за доцент е показала всички необходими качества да получи тази академична степен. Те биха били полезни за нея, ако предварителното обсъждане на хабилитационни трудове не беше изоставена вече практика. Даже и да не бъдат взети предвид забележките, обсъжданията биха насочили автора към полезни за труда му решения.

Въпреки че диалектната лексика е любимият обект на Дарина Младенова, трябва да бъдат насърчени успешните ѝ изследвания в областта на балканската етнолингвистика и наченките на интереса ѝ към прехода от лексика към граматика (доклада за граматикализацията на гл. хътэти), както и участието ѝ в множество колективни трудове и изследователски програми.

Несъмнено обаче с прилагането на ареалния метод тя подсказва възможностите му за доказването на езиковите и културни контакти на Балканския полуостров, на източниците и на историята на балканизмите.

В заключение потвърждавам убеждението си, че качествата на представената в конкурса за доцент научна продукция на гл.ас. д-р Дарина Максимова Младенова-Михайлова отговарят на най-строгите изисквания да ѝ бъде присъдена академичната длъжност *доцент* по научната специалност 2.1. *Филология (Общо и балканско езикознание. Ареална лингвистика)*.

София, 30 май 2016 г.

Подпис:
(проф. дфн. Петя Асенова)